

MVO EN MVI IN DE ZORG

Nog een wereld te winnen

Het is in de praktijk niet gemakkelijk om aan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) concreet invulling te geven. Meer regelgeving zorgt namelijk niet automatisch voor een beter MVO-beleid bij organisaties. En vrijwillige initiatieven zijn vaak te vrijblijvend. MVO en MVI blijven dus een uitdaging, voor nu en in de toekomst, niet alleen voor de overheid maar voor ons allemaal.

DOOR ROYAN VAN VELSE EN FLORIS ENGELN*

Maatschappelijke verantwoordelijkheid speelt een steeds belangrijkere rol in onze samenleving. Het gaat niet alleen maar over de uitputting van de grondstoffen en het verdwijnen van diersoorten, maar ook over het broeikaseffect, over armoede en over gezondheid. Iedere dag opnieuw lezen we hier iets over en worden we met het almaar groeiende probleem geconfronteerd.

Uit de actualiteit van het onderwerp blijkt dat iedereen ermee te maken heeft en dat, zonder ingrijpen, iedereen op den duur slachtoffer zal worden van een gebrek aan maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het probleem is planetair van aard. In de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens staat dat de mens recht heeft op gezondheid en welzijn (art. 25). Dit recht komt in het geding met het huidige (wereld)beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

WIE IS VERANTWOORDELIJK?

Over waar die verantwoordelijkheid nu thuis hoort, zijn de meningen verdeeld. Is het aan de consument, aan de industrie of aan de overheid om het heft steviger in handen te nemen? Een meerderheid van de Nederlanders is van mening dat onze overheid dit op moet pakken. Deze overheid lijkt de rol van regisseur helaas nog niet heel stevig ter hand te nemen. Interessant om hierbij te vermelden is dat de rechter in Den Haag in 2015 een bijzondere uitspraak deed. Hij gaf aan dat de Staat meer moet doen om de uitstoot van broeikasgassen in Nederland te verminderen. Het aangegeven doel is: in 2020 minstens 25% minder CO₂-uitstoot dan in 1990. In september 2017 deed dezelfde rechtbank weer een uitspraak over luchtkwaliteit. Hierin werd de overheid verboden om maatregelen te treffen die de luchtkwaliteit nóg slechter maken.

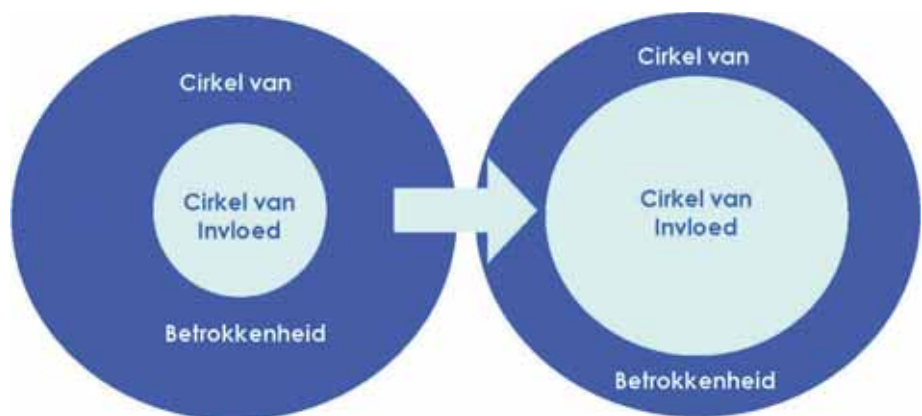
MVO-MAATREGELEN RIJK

Het Rijk geeft een aantal maatregelen op het vlak van MVO weer op haar website. Toch is de mening van inwoners van Nederland dat de overheid onvoldoende maatregelen neemt. PIANOo, het expertisecentrum voor aanbesteden van het ministerie van economische zaken, geeft weliswaar richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord inkopen, maar deze gelden voor de publieke sector, en niet voor de private sector. De ISO 26000, een internationale richtlijn die bedrijven helpt om MVO te implementeren, bestaat al een tijd. In mei 2017 verscheen daarnaast de ISO 20400, een internationale norm voor maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI). Deze nieuwe richtlijn moet nog meer nadruk leggen op het maatschappelijk beter inkopen van goederen en diensten. Deze norm biedt weliswaar kansen, maar kent ook weer beperkingen: het is namelijk een richtlijn, en geen wet. Wederom is er niets dwingend verschenen.

waar een milieuevslag opstellen, het gaat hier om een rapportageverplichting. Beursgenoteerde bedrijven met meer dan 500 werknemers moeten van de EU jaarlijks een duurzaamheidsrapport opstellen met informatie over milieukwesties, mensenrechten, corruptie en sociale kwesties. Ook hier gaat het om een rapportage.

Te veel lijkt facultatief, alhoewel... er lijkt een kentering te komen. In 2013 sloten overheid, werkgevers en milieuorganisaties namelijk het Energieakkoord. Hierin werd afgesproken dat in 2020 minstens 14% van de energie duurzaam moet worden opgewekt. Nu bedraagt dat slechts 5%. Binnen de EU doet Nederland het bijzonder slecht in dat opzicht. Tot eind 2017 heeft de industrie de tijd gekregen om zelf met maatregelen en plannen te komen. Lukt dat niet, dan komt de overheid met regels.

CIRKEL VAN INVLOED VAN COVEY

Het maatschappelijk verantwoord ondernemen blijft enigszins vrijblijvend.

RAPPORTAGEVERPLICHTING

Of de overheid echt zo weinig doet of dat het zo lijkt, is een onderwerp van discussie. Het verwachtingspatroon van de burger bepaalt of hij tevreden is of niet over de inspanningen van zijn regering. Grote industriële bedrijven moeten welis-

In zijn cirkel van invloed en betrokkenheid, geeft de Amerikaanse auteur Stephen Covey twee cirkels weer: die van 'invloed' en die van 'betrokkenheid'. Hij stelt dat je als individu invloed hebt op de binnenste cirkel, maar dat wanneer je je druk maakt om de buitenste cirkel (die van betrokkenheid), dit vaak leidt tot frustraties. Deze buitenste cirkel is namelijk niet altijd even beïnvloedbaar.

>>

Je kunt je soms dus beter concentreren op de binnenste cirkel, waar je echt invloed op hebt. Bij maatschappelijke verantwoordelijkheid zijn deze cirkels van belang: we voelen ons betrokken maar hebben het idee dat we er individueel niet heel veel aan kunnen veranderen. De cirkels van Covey hebben echter de eigenschap dat ze kunnen krimpen en uitzetten. Het is wel degelijk mogelijk invloed uit te oefenen op de buitenste ring door de binnenste ring te vergroten. Die uitdaging pakt de gezondheidszorg op: handelen in plaats van toezien en zo de cirkel van invloed vergroten.

MVO EN MVI IN DE ZORG

Met het enorme inkoopvolume van alle zorginstellingen bij elkaar (meer dan 3.500!) kan een verschil gemaakt worden. Door gezamenlijke maatregelen te treffen, gericht op MVO, kunnen deze van de industrie afgedwongen worden. Hierbij betreft het dan de volledige drie P's: die van People, Planet en Prosperity. Er lopen in de zorg al MVO-initiatieven. PIANOo werd al eerder genoemd en deze overheidsorganisatie heeft een schat aan informatie online staan waarmee instellingen hun voordeel kunnen doen als ze in een offertetraject zitten. Vrijwel alle zorginstellingen in Nederland behoren tot de private sector en zijn niet gehouden aan de richtlijnen van PIANOo. Ook MVO Nederland en het MPZ (milieuplatform zorg) ondernemen serieuze stappen om zorginstellingen bewuster te maken van hun keuzes en het milieu te ontzien bij die keuzes. Er zijn op dit moment ruim 100 zorginstellingen aangesloten bij het MPZ-initiatief en deze organisatie heeft een eigen Milieuthermometer Zorg ontwikkeld. Dit is een middel om zorginstellingen handvatten aan te reiken zodat ze hun milieubeleid kunnen vormgeven en de output ervan meetbaar kunnen maken.

'MET HET ENORME INKOOPVOLUME KAN DE ZORG EEN VERSCHIL MAKEN'

AIVG

Vanuit NEVI zorg (de Nederlandse Vereniging van Inkoopers) is het initiatief ontstaan om een module MVI toe te voegen aan de Algemene Inkoopvoorwaarden Gezondheidszorg (AIVG). Waar MVI en MVO nog worden gekenmerkt door vrijblijvendheid, geven algemene voorwaarden gericht op MVO een meer juridische lading. Wanneer alle zorginstellingen deze module hanteren, worden de vele leveranciers gedwongen om zich meer te focussen op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. In Nederland leveren maar liefst 72.000 partijen aan de zorg. Veel leveranciers doen weliswaar al 'iets' aan MVO, maar het is nog lang geen gemeengoed.

MODULE MVI

De module MVI is in ontwikkeling (samen met de industrie) en richt zich niet enkel op het klimaat en het milieu, maar op de volledige drie P's. De module wordt met realiteitszin opgebouwd omdat op voorhand heel harde eisen stellen de 'battle of forms' in de hand werkt. Daarom wordt deze module een groeidocument, dat begint met een inspanningsverplichting en uitmondt in een resultaatverplichting. Daartoe moet de module in de toekomst ook periodiek geëvalueerd en aangepast worden, zodat rekening gehouden kan worden met de haalbaarheid van het een en ander, maar ook met nieuwe ontwikkelingen. Dit geeft de industrie de gelegenheid om zich daarop voor te bereiden.

TOEPASSEN NIET VERPLICHT

Instellingen zijn niet verplicht de AIVG of deze module MVI toe te passen, maar mogen ze wel als knock-outcriterium ge-

bruiken bij een offerteaanvraag. Enkel voor aanbestedingsplichtige academische ziekenhuizen verbiedt de Europese wetgeving deze mogelijkheid tot uitsluiten van aanbieders. Het is in elk geval een document dat aanleiding zal vormen met de leverancier een stevige dialoog aan te gaan over de maatschappelijke verantwoordelijkheid van zorginstellingen en industrie. Vroeg of laat krijgen de bepalingen uit de module een juridisch karakter. Zo draagt een hele sector haar steentje bij aan een betere wereld. De module MVI bij de AIVG wordt naar verwachting begin 2018 gedeponereerd.

SLOT

Ook al zijn bovengenoemde ontwikkelingen positief, toch is er nog een wereld te winnen. MVO en MVI zijn complexe thema's waar niet één pasklare oplossing voor is. Meer regelgeving zorgt niet automatisch voor beter MVO-beleid bij organisaties. Vrijwillige initiatieven zijn vaak te vrijblijvend. Uit ervaring blijkt dat het vaak lastig is om daadwerkelijk invulling te geven aan dit moeilijke thema. Het blijft dus een uitdaging voor nu en in de toekomst, niet alleen voor de overheid, maar voor ons allemaal. <<

*Royan van Velse (rechts) is manager inkoop en logistiek bij Rijnstate ziekenhuis Arnhem en voorzitter van NEVI Zorg. Floris Engeln studeert milieukunde aan Van Hall Larenstein te Leeuwarden.